

Sarpsborg kommune

Alkoholpolitisk handlingsprogram og retningslinjer for salgs- og skjenkebevillinger 2024 - 2028

UTKAST – MAI 2024

Innhold

1. BAKGRUNN	4
2. NASJONALE MÅL OG STRATEGIER	4
3. ALKOHOLOMSETNING I NORGE	5
4. FOLKEHELSE OG ALKOHOLPOLITIKK	6
5. SAMFUNNSMESSIGE UTFORDRINGER	6
6. SITUASJONEN I SARPSBORG	7
6.1 FOLKEHELSE OG LEVEKÅR	7
6.2 ALKOHOLOMSETNING I SARPSBORG	8
6.3 UTELIVSRELATERT VOLD I SARPSBORG	8
6.4 BARN OG UNGE I SARPSBORG	9
6.5 AVGANGSMARKERING/ RUSSEFEIRING	10
6.6 MØTEPLASSER OG ARRANGEMENT FOR BARN OG UNGE	11
7. EN ATTRAKTIV OG TRYGG BY	11
7.1 MAKS UTELIV NEDRE GLOMMA	11
7.2 AV- OG- TIL	12
7.3 EN SERIØS NÆRING	13
7.4 DROSJENÆRINGEN	13
7.5 BELYSNING	13
8. INNSATSOMRÅDER OG TILTAK	14
8.1 INNSATSOMRÅDE - BARN OG UNGE	14
8.2 INNSATSOMRÅDE - VOKSNE OG ELDRE	15
8.3 INNSATSOMRÅDE – SAMHANDLING	15
8.4 INNSATSOMRÅDE - ANSVARLIG ALKOHOLHÅNDTERING	15
9. RETNINGSLINJER FOR SALG OG SKJENKING AV ALKOHOL	17
9.1 BEVILLINGSTYPER OG VILKÅR	17
9.2 BEVILLINGSHAVER, STYRER OG STEDFORTREDER	17
9.3 VANDEL OG EGNETHETSVURDERINGER	18
9.4 DET GIS IKKE SKJENKEBEVILLING TIL FØLGENDE:	18
9.5 SÆRLIG HENSYN	18
9.6 18- ÅRS STEDER	18

9.7 IDRETTSARENAER	18
9.8 ANDRE AKTIVITETSARENAER:	19
9.9 FESTIVALER / STØRRE ARRANGEMENTER	19
9.11 UTESERVERING	20
9.12 MUSIKK, SPILLETID OG STØY	20
9.13 ALDER OG ALKOHOLGRUPPER FOR STEDER MED FASTE BEVILLINGER	20
9.14 VAKT	21
9.15 OMSETNING / BEVILLINGSGEBYR	21
9.16 ANSVARLIG VERTSKAP / ANSVARLIG VERTSKAP E-LÆRING	21
9.17 DIALOGMØTE	21
 10. SALGSBEVILLING FOR HJEMLEVERING OG HENTEPUNKTER	 21
 10.1 ALDERSKONTROLL OG LEGITIMASJONSPLIKT	 21
10.2 SALG OG UTOLEVERING TIL PERSON SOM ER RUSMIDDELPÅVIRKET	22
10.3 SALGS- OG UTOLEVERINGSTID	22
10.4 SALGSKONTROLL	22
10.5 HENTEPUNKTER FOR UTOLEVERING	22
 11. KONTROLL	 22
 11.1 SAMORDNET KONTROLL	 23
11.2 INTERNKONTROLL - ALKOHOL	23
11.3 TRE – PARTSSAMTALER	23
11.4 REAKSJONER VED OVERTREDELSE:	23
 12. ÅPNINGSTIDER FOR SERVERINGS- OG SKJENKESTEDER I SARPSBORG	 24
 12.1 FORSKRIFT OM ÅPNINGSTIDER FOR SERVERINGS- OG SKJENKESTEDER	 24
 13. VEDLEGG OG REFERANSELISTE:	 24

1. Bakgrunn

Alkoholovens § 1-7d pålegger kommunen å utarbeide en alkoholpolitisk handlingsplan som rulleres hvert fjerde år, etter nytt bystyre tiltrer. Dette er alkoholpolitisk handlingsprogram med retningslinjer for salgs- og skjenkebevillinger for perioden 2024-2028. Det alkoholpolitiske handlingsprogrammet skal neste gang rulleres våren 2028, etter lokalvalget høsten 2027.

Det alkoholpolitiske handlingsprogrammet med retningslinjer skal sikre helhetlig behandling av alkoholpolitiske spørsmål. Handlingsprogrammet beskriver også nasjonale målsetninger for å begrense skader ved bruk av rusmidler.

Dokumentet er todelt. Den første delen er programdelen som beskriver hvilke mål, strategier, utfordringer og tiltak Sarpsborg kommune har. Den andre delen er retningslinjene for salgs- og skjenkebevillinger. Disse er rammeverket for saksbehandling av bevilningssøknader i kommunen.

Kommunen skal utforme en plan som ser på samfunnsmessige og individuelle skader av alkohol i et folkehelseperspektiv. Innsatsområdene i handlingsprogrammet må ses i sammenheng med andre helsefremmende og forebyggende tiltak. Programmet omhandler ikke tiltak eller tjenester for dem som er i risiko eller har etablerte problemer, eller ulovlige rusmidler.

2. Nasjonale mål og strategier

Bruk av rusmidler er blant de viktigste risikofaktorene for død og tap av friske leveår.

Regjeringen vil i 2024 legge fram en forebyggings- og behandlingsreform for rusfeltet, og starte opp et nasjonalt rusforebyggende program for barn og unge. Stortinget har sluttet seg til Nasjonal alkoholstrategi 2023-2030, med seks hovedprioriteringer.

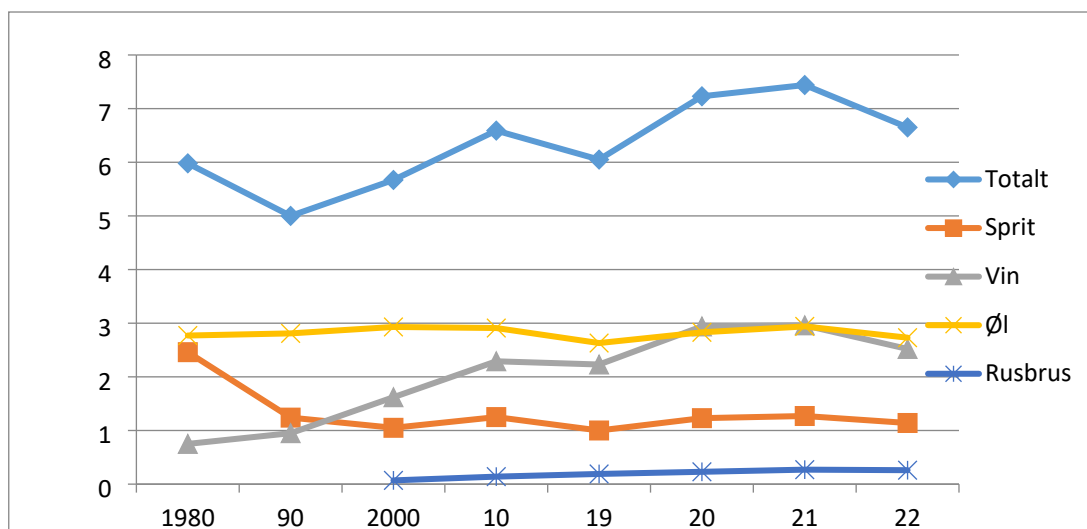
1. Videreføre hovedlinjene i alkoholpolitikken
2. Understøtte alkoholforebygging i kommunene
3. Forsterke tidlig innsats mot skadelig alkoholbruk
4. Fremme alkoholfrie arenaer i samarbeid med frivilligheten, idretten, skolen og arbeidslivets parter
5. Styrke kunnskapen og kompetansen om alkohol
6. Prioritere forskning på sykdomsutvikling og skader knyttet til alkohol

Stortinget har forpliktet Norge til WHO sitt mål om å redusere omfanget av skadelig alkoholbruk med 20 prosent innen 2030. I kommunene bør man derfor også jobbe for redusert alkoholkonsum. Det er samtidig viktig å jobbe med dette på en måte som ikke bare flytter konsumet fra det offentlige rom til private arenaer eller til andre kommuner.

For å nå målet om 20 % reduksjon i skadelig alkoholbruk må kommunen føre en tydelig og helhetlig alkoholpolitikk der hensynet til folkehelsen vektlegges høyt.

3. Alkoholomsetning i Norge

I Norge har vi en liberal drikkekultur. Fra 1990 har omsetningen av alkohol økt kraftig. Studenter, kvinner og eldre drikker mer enn tidligere generasjoner. Menn drikker mer enn kvinner, men vi ser en utjevning mellom kjønnene blant de yngste.

Alkoholomsetning -antall liter ren alkohol per innbygger over 15 år.
Statistikk over Illustrasjon: KORUS ØST

Økningen i salget av alkohol i 2020 skyldes trolig pandemi og stengte grenser. Det er omsetningen av vin som utgjør den største økningen fra 1990 og fram til 2020. Dette kan forklares med at vi ble introdusert for vin på treliterskartonger. Andre mulige forklaringer er styrket kjøpekraft i befolkningen, at vi reiser mer utenlands og tar med oss drikkekulturen fra vinproduserende land hjem.

«Det betyr at vi drikker vin oftere, og at vi opprettholder å drikke mye i festlige lag. Det er fremdeles vanlig å vise misnøye når noen ikke skal drikke alkohol, samtidig som vi har lett for å akseptere atferd av berusede som vi ellers ville reagert negativt på» (KORUS ØST 2024).

Menn drikker mer, oftere og mer risikofyllt enn kvinner. Eldre drikker oftere enn yngre, men de har et mindre risikofyllt drikkemønster. Høyt utdanningsnivå og høy inntekt er forbundet med høyere drikkefrekvens, men lavere omfang av risikofyllt drikking. Tre av fire drikker kun i helgene.

4. Folkehelse og alkoholpolitikk

Folkehelseloven sier at kommunen skal fremme befolkningens helse og beskytte befolkningen mot faktorer som kan ha negativ innvirkning. Kommunen skal også påse at helsemessige hensyn blir ivaretatt av andre myndigheter og virksomheter.

Alkohol har skadevirkning for både personen selv, barn og unge, familien og samfunnet. Stortinget har forpliktet Norge til WHO sitt mål om å redusere omfanget av skadelig alkoholbruk med 20 prosent innen 2030. [Folkehelsemeldingen 2023](#)

En folkehelsevurdering er en vektning av ulike hensyn. I alkoholpolitisk sammenheng veier gevinstene av en restriktiv alkoholpolitikk tungt, med regulering av pris og tilgjengelighet. Positive effekter av en god utelivsnæring, som arbeidsplasser og sosiale møteplasser, må vurderes opp mot ulemper.

I alkohollovens formålsparagraf presiseres imidlertid at folkehelseperspektivet og øvrige alkoholpolitiske hensyn skal vektlegges tyngre enn næringspolitiske hensyn. Internasjonal faglitteratur støtter denne tilnærmingen, og konkluderer med at det vil være klart større gevinster for samfunnet totalt sett ved å redusere skadelig alkoholbruk, enn det vil være ulemper ved å være restriktiv.

Kommunen er en viktig aktør i arbeidet med å begrense skadelig alkoholbruk og det totale alkoholkonsumet. Forskning viser at begrensninger på tilgjengelighet av alkohol har positiv effekt på totalforbruk og skadeomfang. Bruk av rusmidler er blant de viktigste risikofaktorene for død og for tap av friske leveår. Den kommunale rusmiddelpolitikken er viktig for å regulere omsetningen av alkohol og begrense de alkoholrelaterte problemene.

Kommunen har ansvar for å utforme en lokalt tilpasset alkoholpolitikk. Sarpsborg kommune legger regjeringens alkoholpolitiske virkemidler til grunn for den lokale alkoholpolitikken.

5. Samfunnsmessige utfordringer

Grunnet økende bruk og misbruk, er alkohol nå rangert som den tredje største risikofaktoren for sykdom og skade i høyinntektsland.

Å drikke alkohol er forbundet med risiko for å utvikle helseproblemer som psykiske lidelser og atferdsforstyrrelser, inkludert alkoholavhengighet. Alkoholbruk påvirker helsen negativt og har sammenheng med mange forskjellige sykdommer. Flere av dem alvorlige som kreft, hjertesykdom, psykiske lidelser og demens. I følge alkovettorganisasjonen Av- og til gjelder dette spesielt de med særlig høyt inntak av alkohol, men også moderat inntak har sterk sammenheng med flere sykdommer.

For høyt eller skadelig bruk av alkohol medfører en rekke kostnader for det norske samfunnet. Oslo Economics 2022, gjorde på bestilling fra alkovettorganisasjonen Av- og til og Blå Kors, en rapport som anslår at alkoholbruken vår kan koste samfunnet opp mot 100 milliarder i året. Ifølge rapporten kan samfunnskostnader forbundet med alkoholkonsum deles i fire kategorier: Tapte leveår og helsetap, kostnader i helse- og omsorgstjenesten, tapte verdiskapning(produksjon) og ressursbruk i andre sektorer.

Alkoholbruk medfører helsetap både i form av ikke dødelig helsetap og tapte leveår. Helsetap som følge av alkoholbruk kan både være sykdom som skyldes alkoholens direkte innvirkning på

kroppens celler og organer, men også ulykker som skyldes endret atferd som følge av virkningen alkohol gir. De skader som er mest vanlige i forbindelse med rus, er knyttet til trafikk-, druknings- og fallulykker.

Statistikk viser at dagens eldre drikker mer enn tidligere. Når vi eldes, tåler vi alkohol dårligere. Alkohol kan påvirke effekten av ulike legemidler og øke risikoen for komplikasjoner. Det kan sees en sammenheng mellom høyt alkoholforbruk og risiko for å utvikle demens. Høyt alkoholbruk i en aldrende befolkning øker behovet for kunnskap om alkoholens mulige skadevirkninger hos fastleger og kommunens helse- og omsorgstjenester.

Folkehelseinstituttet viser til at forekomsten av vold og skader har en tydelig sammenheng med alkoholbruk. Omfang av vold kan reduseres gjennom å redusere alkoholkonsum og omfanget av beruselse.

Ofte er både voldsutøver, -offer eller begge parter påvirket av ett eller flere rusmiddel. I de fleste tilfellene dreier det seg om alkohol. Vold forekommer oftest på tidspunkt da beruselse er vanligst, det vil si på nattestid og i helger, og på nyttårsaften. Utover dette er støy ofte en folkehelseutfordring knyttet til alkoholservering og lange åpningstider.

FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan. Bærekraftsmål nr 3, er å sikre god helse og fremme livskvalitet for alle, uansett alder. En ny rapport konkluderer med at alkohol utgjør en trussel mot dette bærekraftsmålet og at reduksjon av alkoholbruk er nødvendig.

6. Situasjonen i Sarpsborg

6.1 Folkehelse og levekår

Folkehelseloven sier at kommunen skal fremme befolkningens helse, og beskytte befolkningen mot faktorer som kan ha negativ innvirkning på helsen. Den viktigste rusmiddelforebyggende innsatsen som kan gjennomføres er å tilrettelegge for et helsefremmende samfunn med trygge oppvekstvilkår (Folkehelsemelding 2023).

Folkehelseloven pålegger også kommunen å ha oversikt over faktorer som påvirker folkehelsen, deriblant rusproblemer. Kommunen skal også påse at helsemessige hensyn blir ivarettatt av andre myndigheter og virksomheter.

I et sosialt bærekraftperspektiv har Sarpsborg store og komplekse utfordringer som må løses. Sarpsborg ligger lavere enn landsgjennomsnittet på de fleste levekårsindikatorene. Andelen (alle aldre) som bor i husholdninger med vedvarende lav inntekt er høyest i landet (13,5 % i Sarpsborg og 10,2 % i Norge). Det samme gjelder for andelen barn som vokser opp i familier med vedvarende lavinntekt (19,7 % i Sarpsborg og 11,7 % i landet).

Andelen som gjennomfører videregående opplæring i Sarpsborg, er lavere enn snittet i landet. Frafall i videregående opplæring reduserer mulighetene i arbeidsmarkedet, øker risikoen for uføretrygd og gir dårligere levekår og helse. Befolkningens helsetilstand er også dårligere enn i sammenlignbare kommuner. Forventet levealder for menn og kvinner i Sarpsborg ligger signifikant lavere enn landsgjennomsnittet.

At Sarpsborg ligger lavt på de fleste levekårsindikatorene øker sårbarheten for skadelig alkoholbruk. Redusert alkoholbruk vil være et viktig virkemiddel for å styrke innbyggernes levekår, og barns omsorgssituasjon. Barns omsorgssituasjon påvirker deres muligheter til å

lykkes med utdanning og arbeid. Dette påvirker også andre faktorer som barns helse og levekår. Sarpsborg kommune bør derfor jobbe for redusert alkoholkonsum.

6.2 Alkoholomsetning i Sarpsborg

I Sarpsborg kommune er det 53 serverings- og skjenkebevillinger (serveringssteder med alkoholservering), 35 salgsbevillinger (alkohol i butikk) og 85 serveringsbevillinger (kun matservering). De fleste skjenkestedene i Sarpsborg befinner seg i sentrum. I 2022 er den totale alkoholomsetning i Sarpsborg på 2 559 647 liter.

Det er et anslag at det konsumeres mellom 20-25 % mer alkohol enn nasjonal omsetning. Sarpsborg sin nærhet til grensehandel tilsier høyere alkoholomsetning enn snittet i Norge (KORUS 2024).

Omsetning i liter 2020-2022 i nedre Glomma region

	Sarpsborg			Fredrikstad			Hvaler		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Salgs-steder	34	33	35	49	53	52	8	8	8
Klasse 1	2 308 525	2 120 899	1 635 885	3 892 401	4 126 845	3 105 333	346 954	493 211	380 509
Skjenke – steder	49	51	56	98	93	95	22	21	21
Klasse 1	177 893	138 515	193 620	431 597	466 780	653 189	67 055	78 639	82 141
Klasse 2	24 421	21 248	32 648	127 955	126 416	168 640	13 092	18 468	17 577
Klasse 3	3 429	3 232	5 096	13 361	17 778	24 062	833	2 360	1 954
Liter tot. Skjenk	205 743	162 995	231 364	572 913	610 974	845 891	80 980	99 467	101 672
Omsetning Vinmonopolet									
Klasse 2	957 020	897 800	530 306	1 418 017	1 409 711	1 005 579	20 426	170 397	115 226
Klasse 3	172 951	179 688	124 925	216 805	227 452	70 958	171 995	21 293	15 540
Liter totalt.	1 129 971	1 130 525	692 398	1 634 822	1 675 624	1 079 349	192 421	196 277	134 871

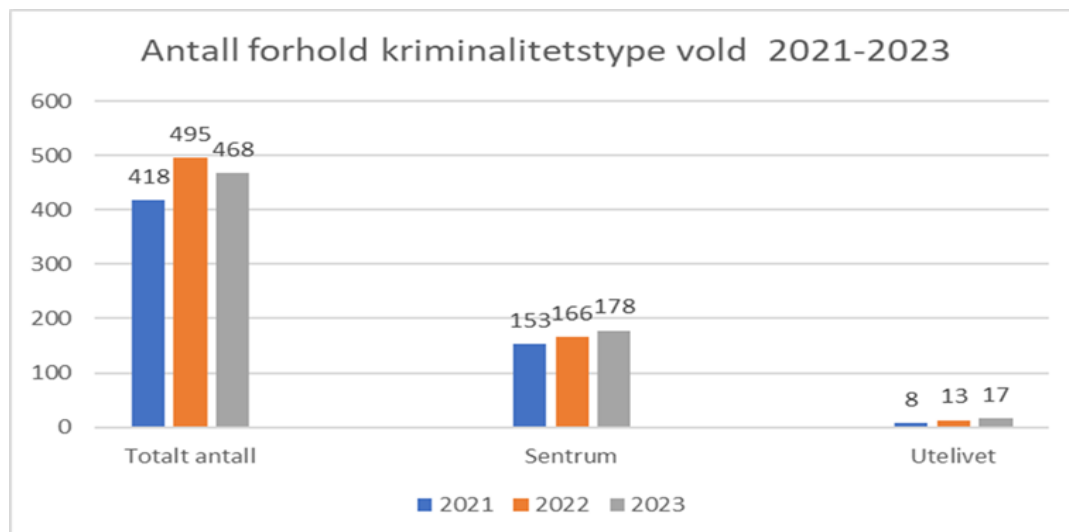
6.3 Utelivsrelatert vold i Sarpsborg

Forskning fra Norge viser at en økning i antall skjenkesteder er forbundet med økning i antall voldshendelser. En økning i skjenketidene er forbundet med en økning i voldsomfanget nattetid i helgene.

En betydelig andel av voldssituasjonene oppstår på eller like utenfor skjenkesteder. Folkehelseinstituttet viser til at forekomsten av vold og skader har en tydelig sammenheng med alkoholbruk. Omfang av vold kan reduseres gjennom å redusere alkoholkonsum og omfanget av beruselse. Ofte er både voldsutøver, offer eller begge parter påvirket av ett eller flere rusmiddel. I de fleste tilfellene dreier det seg om alkohol.

Politiets statistikk over utelivsrelatert vold viser en markant nedgang i antall voldssaker i Sarpsborg. Fra å være en by med relativt mye uro, har Sarpsborg gjennom mange ulike innsatser lyktes med å redusere dette. Det vises blant annet til det vellykkede samarbeidet i MAKES uteliv Nedre Glomma som en suksessfaktor for et trygt uteliv med ansvarlig alkoholhåndtering.

I 2023 var det registrert 17 voldssaker relatert til utelivet i sentrum. Politiet vurderer Sarpsborg som en trygg by å oppholde seg i. En av årsakene til nedgangen i voldssaker er at politiet og kommunen har tett oppfølging av skjenkestedene med opplæring og veiledning.

Voldstatistikk for Sarpsborg perioden 2021-2023. Utelivsrelatert vold registreres i kjernetid natt til lørdag og natt til fredag i tidsperioden klokken 22.00 – 05.00. Illustrasjon: Sarpsborg politistasjonsdistrikt.

Kommunen arbeider også sammen med politiet og andre aktører mot vold i nære relasjoner gjennom [handlingsplan mot vold i nære relasjoner](#).

6.4 Barn og unge i Sarpsborg

Høyt alkoholkonsum hos foreldre og omsorgspersoner kan skade oppvekstvilkårene til barn. For voksne er gjerne alkoholbruk forbundet med nytelse og avslapning, men for barn kan det være en kilde til utrygghet.

Ungdom fra familier med lav sosioøkonomisk status har et mer risikofylt drikkemønster. De debuterer tidligere med alkohol, drikker oftere og er oftere ruset enn annen ungdom. Hjernen er spesielt sårbar for alkohol i ungdomstiden. En internasjonal forskergruppe har samlet kunnskap om hvordan alkohol påvirker hjernen i ulike faser i livet.

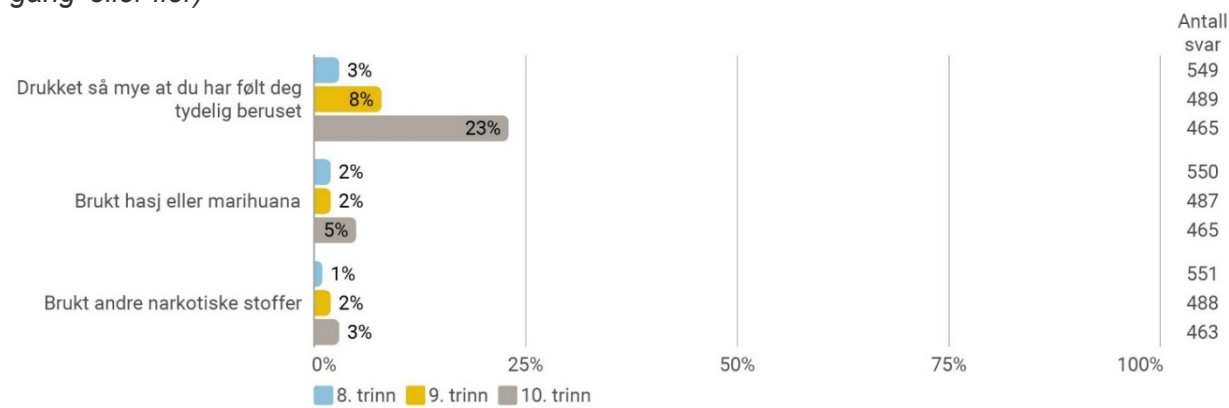
Risikoen for å bli utsatt for ulykker øker blant unge som drikker alkohol. Ungdom er overrepresenterte i kriminalstatistikken, og de er også den aldersgruppa som er mest utsatt for lovbrudd som vold og seksuell vold.

Det har vært en bekymringsfull økning i alvorlig ungdomskriminalitet både nasjonalt og i Sarpsborg siste året. Det er en liten gruppe ungdommer som står for mye av denne økningen. Det er viktig å få frem at de aller fleste ungdommene i Sarpsborg ikke er kriminelle eller benytter rusmidler. Ungdom i Sarpsborg mener de har et godt forhold til sine foreldre (Ungdata 2022).

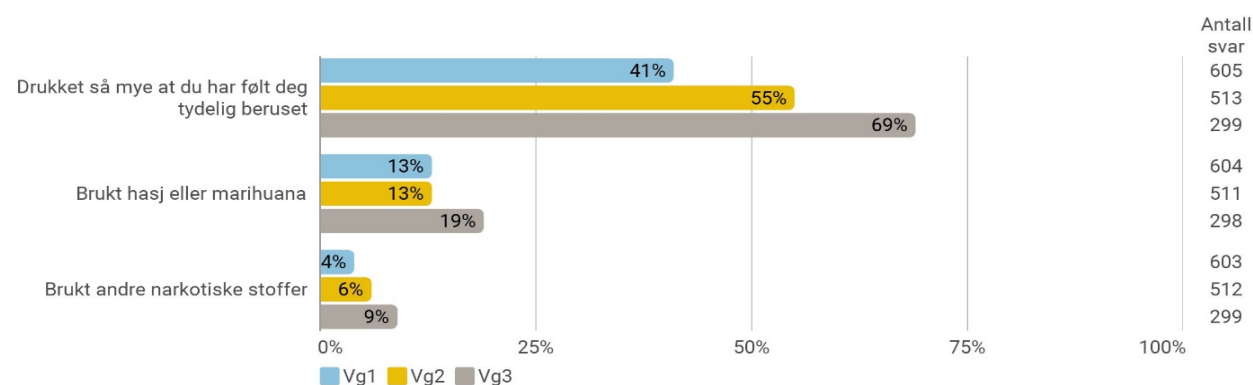
Ungdomsundersøkelsen i Sarpsborg 2022, viser en økning av ungdommer på ungdomsskolen, som har drukket så mye alkohol at de har følt seg tydelig beruset. I videregående skole er alkoholbruken synkende, mens bruken av hasj, marihuana og andre narkotiske stoffer er økende.

Ungdom i Sarpsborg har et høyere forbruk av alkohol og hasj enn på landsbasis. At ungdom benytter rusmidler før 18 år gir grunn til å følge med i ungdomsmiljøene, styrke rusfrie arenaer og forebyggende arbeid.

I ungdomsundersøkelsen stilles følgende spørsmål til unge i Sarpsborg: *Hvor mange ganger har du gjort noe av dette det siste året (de siste 12 månedene)? (Prosentandel som har svart '1 gang' eller fler)*

Sarpsborg ungdomsskole elever sine svar i 2022. Illustrasjon ungdata.

Sarpsborg videregående skole elever i sine svar i 2022. Illustrasjon ungdata.

Tidlig debut med alkohol kan medføre at det drikkes oftere og mer gjennom livet.

Man ser også en sammenheng mellom alkoholkonsum og bruk av cannabis og andre illegale rusmidler blant ungdom.

6.5 Avgangsmarkering/ Russefeiring

Mange ungdommer starter planleggingen av russefeiringen allerede på ungdomsskolen. De senere årene har «konsepttruss» med russebusser i front, bidratt til et omfattende bruk av alkohol og andre rusmidler, på en måte som har et rituellet preg. Mange unge føler et press på å «passe inn» og tester kanskje rusmidler for første gang under russetiden. Påvirkningene på samfunnet kan bli store. Kommunen og ungdomsrådet jobber aktivt sammen med fylkeskommunen i prosjektet «bedre og mer inkluderende avgangsmarkering/ russefeiring».

6.6 Møteplasser og arrangement for barn og unge

I Norge er det bred aksept for at idrett og arenaer der barn og unge deltar, skal være alkoholfrie. De viktigste målgruppene for idrettspolitikken er barn og ungdom. Helse- og omsorgsdepartementet vil i 2024 se nærmere på hvordan alkoholfrie arenaer kan forsterkes og utvikles i samarbeid med idretten, skoler og frivillige organisasjoner. Formålet er å øke aksepten for å ikke drikke alkohol på arenaer der barn under 18 år oppholder seg.

Kommunen har en viktig rolle i å skape rusfrie møteplasser, arrangementer og andre kulturaktiviteter for barn og unge. Dette kan gjøres ved å sette aldersgrenser på arrangementer der det serveres alkohol. Kommunen har lyktes med å sette 18-års grense på større festivaler/arrangementer. På disse festivalene/ arrangementene har det i noen tilfeller vært avsatt et eget innrammet/lukket område for barn og unge uten alkoholservering.

Dette sikrer at barn kan delta på visse festivaler/ aktiviteter uten å bli eksponert for alkoholbruk i det offentlige rom. Det hindrer også at mindreårige blir skjenket og unngår at de blir utsatt for andre rusrelaterte skader og hendelser.

Trygge alkoholfrie arenaer for barn vektlegges i det forebyggende arbeidet. Kommunen ser også positivt på søknader der arrangører velger å legge til rette for områder der barn under 18 år kan delta.

7. En attraktiv og trygg by

Sarpsborg skal være en attraktiv og trygg by. Utelivsnæringen og mulighetene for utvikling av denne har stor betydning for byens omdømme og attraktivitet. Et uteliv som karakteriseres som trygt, trivelig, variert, kompetent og med høy kvalitet vil bidra positivt både for ansatte og gjester. Fravær av vold og uro er en forutsetning for å lykkes.

7.1 MAKS uteliv nedre Glomma

Den nasjonale satsingen på ansvarlig alkoholhåndtering følges opp ved samarbeidsmodellen MAKS uteliv nedre Glomma. Sarpsborg, Fredrikstad og Hvaler startet et felles arbeid med ansvarlig alkoholhåndtering i 2008.

Samarbeidsforumet MAKS (Myndighet, Ansvarlighet, Kontroll og Samarbeid) ble etablert i 2010. MAKS forum består av representanter for utelivsnæringen, politiet og de tre kommunene, samt folkevalgte fra hver av kommunene. Kompetansesenter for rus (KORUS ØST) veileder aktivt i MAKS forum.

Målet med MAKS uteliv

- Et trygt og trivelig uteliv
- Unngå overskjenking og skjenking av mindreårige
- Hindre rusrelatert vold
- Bedre og mer effektiv kontroll
- Mest mulig lik praksis i kommunene

- Forutsigbarhet for bransjen

Tiltak for å begrense overskjenking og vold på skjenkesteder er godt kjent og belyst i flere studier. Det vises til at kombinasjon av forebygging, opplæringstiltak, kontroller og sanksjoner ved overskjenking kan ha en effekt, og at tiltak må opprettholdes fortløpende.

MAKS uteliv gjennomfører kompetanseheving av utelivsbransjen, utarbeider informasjonsmateriell og andre veiledere.

Vilkår i bevillingene som e-læringskurs og stedlig ansvarlig vertskapskurs gir effekter i form av kompetanseheving av ansatte og færre tilfeller av overskjenking og skjenking av mindreårige.

MAKS uteliv forum opplever et bedre samarbeid mellom kommunene, politiet og utelivsnæringen gjennom bruk av dialogmøter som vilkår i bevillingene. Samarbeidsmodellen og tiltakene som gjennomføres av MAKS uteliv nedre Glomma har fått nasjonal oppmerksomhet. Flere kommuner har startet, eller ønsker å benytte tilsvarende modell for å styrke sitt eget arbeid med ansvarlig alkoholhåndtering.

Kampanjemateriell laget av MAKS uteliv høsten 2023. Sammen for trygt og trivelig uteliv.

7.2 Av- og- til

Sarpsborg kommune har hatt en samarbeidsavtale med alkovevttorganisasjonen Av- og-til siden den startet opp i 2003. Målet er å øke bevisstheten hos voksne rundt bruken av alkohol, og særlig der alkoholbruk utgjør fare for og/eller kan gå ut over andre. Hensiktsmessig metodikk og holdningsskapende kampanjer fra Av- og-til benyttes som en del av kommunens rusforebyggende arbeid.

Satsningsområdene til Av- og-til i perioden 2021-2025 er folkehelse, barn og unge, båt og sjøliv, ungdom- og alkohol og idrett.

Sarpsborg er og vil fortsette å være en foregangskommune for trygg oppvekst for barn og unge. Gjennom samarbeidet med Av-og-til har kommunen tilgang til gode verktøy for å jobbe kunnskapsbasert og målrettet med rusforebygging med mål om å redusere de negative følgene av alkoholbruk og gjøre samfunnet tryggere for alle.

Forebyggende arbeid skjer på en lang rekke arenaer. Barnehager, skoler, kultur, frivillige, idretten og i særlig grad familiesentre arbeider med universelle forebyggende tiltak. Universell forebygging er strategier og tiltak som retter seg mot alle, uten å skille mellom grupper og individer. Dette gjør at man også fanger opp dem som er i risikogrupper.

Sarpsborg er SLT-lokalsamfunn med egen SLT koordinator. SLT står for samordning av lokale rus- og kriminalitetsforebyggende tiltak. SLT-modellen er forankret i politirådet. SLT arbeidet i Sarpsborg kommune vektlegger forebyggende innsatser, trygge møteplasser for barn og unge, og et trygt uteliv for hele befolkningen.

7.3 En seriøs næring

I alkoholloven fremgår det at skatte- og avgiftsmyndighetene, samt politiet, har en meldeplikt overfor bevillingsmyndighetene. Dette skal være et godt virkemiddel for å styrke seriøsiteten i næringen og sikre faste arbeidsplasser. Dette ivaretas ved et tverrfaglig samarbeid lokalt i Sarpsborg.

Alkoholloven krever at bevillingshaver, og personer som har vesentlig innflytelse på virksomheten, må ha utvist uklanderligandel. Formålet med vandelskravet er å hindre ulike former for kriminalitet, særlig økonomisk kriminalitet, samt å skape rettferdige konkurranseforhold.

Bekjempelse av arbeidskriminalitet er en viktig oppgave for bevillingsmyndigheten og andre samarbeidende myndigheter som politi, skattemyndigheter og arbeidstilsyn. Anstendig lønn er en forutsetning for et anstendig arbeidsliv og bidrar til mer stabil arbeidskraft og dermed økt kvalitet, samt økonomisk sikkerhet for den enkelte arbeidstaker.

Kommunen samarbeider med arbeidstilsynet og arbeidslivsorganisasjoner for å avdekke avvik. Brudd på arbeidslivsreglene vil føre til en vurdering av bevillingshavers egnethet og kan føre til inndragning av bevilling.

7.4 Drosjenæringen

Samarbeidet mellom drosjenæringen, utelivsbransjen og politiet er viktig for å finne gode løsninger for publikum når de skal hjem etter stengetid.

7.5 Belysning

Belysning av byens uteområder er viktig for å skape trygghet og forebygge rusrelatert vold i sentrum. Rapporter og erfaring fra politiet viser at det er større fare for å oppleve vold og uro i områder som er dårlig belyst. Kriminalitetsforebyggende hensyn skal vektlegges i planarbeid. Oppfølging ivaretas ved egen belysningsplan, og trygghetsvandring som metode i regi av Politirådet.

7.6 Beliggenhet

Det kan være uheldig å legge skjenkesteder til boligområder eller i nærheten av skoler, idrettsanlegg eller steder der barn og unge naturlig oppholder seg. Dette skal hensyntas ved vurdering av skjenkebevilling for nyetablerte serveringssteder.

8. Innsatsområder og tiltak

Handlingsprogrammet er delt inn i fire innsatsområder: barn og unge, voksne og eldre, samhandling og ansvarlig alkoholhåndtering. Hver av de fire innsatsområdene har sine spesifikke tiltak. Innsatsområdene og tiltakene i handlingsprogrammet må ses i sammenheng med andre helsefremmende og forebyggende planer i kommunen.

8.1 Innsatsområde - barn og unge

Kommunen arbeider kontinuerlig for å fremme folkehelsen og sørge for gode oppvekstsvilkår for barn og ungdom. Dette gjøres i samarbeid med politiet og frivillige organisasjoner.

Forebyggende arbeid skjer på mange arenaer. Barnehager, skoler, kultur, frivillige, idretten og i særlig grad familiesentrene. Fritidsklubber, ungdommens kulturhus samt ulike tilbud fra frivillige organisasjoner er eksempler på alkoholfrie møteplasser for barn og unge i Sarpsborg kommune.

Tiltak – barn og unge:

- Svangerskapskontroller skal ha skadevirkninger av alkohol og andre rusmidler som tema.
- Helsetjenesten følger opp foreldre til barn i alder 0-5 år med fokus på alkohol og barn.
- Tilrettelegge for rusfrie møteplasser, kulturaktiviteter og arrangementer for barn og unge.
- Jobbe rusforebyggende på skoler, i skolehelsetjenesten og andre møteplasser med sikte på å redusere debutalderen og øke unges kunnskap om skadevirkninger av alkohol og andre rusmidler.
- Styrke ungdomsforeldrerollen med rusforebyggende tema på foreldremøter.
- Av-og-til kampanjer og tiltak brukes som informasjon/samtaletemaer på arenaer der barn og unge oppholder seg.
- Jobbe aktivt med å gjennomføre SLT-modellen (samordning av lokale rus og kriminalforebyggende tiltak) i samarbeid med fylkeskommunen, politiet og frivillige organisasjoner.
- Benytte ungdata som grunnlag for utvikling av rusforebyggende tjenester og innsatser i møte med politikere, ungdomsrådet, politirådet, skoler og foreldre.
- Samarbeide med fylkeskommunen for en bedre og mer inkluderende avgangsmarkering/russefeiring.

Tiltak - arrangementer barn og unge:

- Arrangører og bevillingshavere må levere en ROS analyse som blant annet beskriver hvordan de ivaretar barn og unge under arrangementet.
- Alkoholforbud på arrangementer som er rettet mot barn og unge.
- Oppmuntre arrangører til alkoholfrie arrangementer, blant annet ved økonomisk tilskudd.

8.2 Innsatsområde - voksne og eldre

Tiltak – voksne og eldre:

- Styrke foreldrerollen med rusforebyggende temaer på foreldremøte.
- Av-og-til kampanjer og tiltak benyttes aktivt og i samarbeid med politiet, redningsselskapet, forebyggende tjenester, idrettsrådet og andre relevante aktører.
- MAKS uteliv kampanjer skal bidra til et trygt og trivelig uteliv med redusert beruselsesgrad i Nedre Glomma-regionen.
- Styrke fastlegenes fokus på og kunnskaper om skadevirkninger av alkohol på lokalt samarbeidsutvalg for fastleger.

8.3 Innsatsområde – samhandling

Tiltak – samhandling:

- Fortsette samarbeidet mellom kommunen og alkovettorganisasjonen Av-og-til, politiet og andre frivillige organisasjoner. Samarbeidet vil gi resultater i form av mer kunnskap om skadelig alkoholbruk og de konsekvensene det har for innbyggere i kommunen.
- Samarbeid med politiet styrkes gjennom en samarbeidsavtale og deltakelse i politirådet. Satsningsområder skal være blant annet forebygging av ungdomskriminalitet og vold i det offentlige rom.
- Det skal jobbes aktivt med å gjennomføre SLT-modellen (samordning av lokale rus- og kriminalforebyggende tiltak) i samarbeid med fylkeskommunen, politiet og frivillige organisasjoner.
- Samarbeid mellom natteravnene, kommunen og politiet om trygge utemiljøer.
- Utarbeide en styrkende samarbeidsavtale mellom kommunene i MAKS uteliv i Nedre Glomma.

8.4 Innsatsområde - ansvarlig alkoholhåndtering

Tiltak – ansvarlig alkoholhåndtering:

- MAKS uteliv nedre Glomma skal være en samarbeidsmodell og utføres i tråd med målene til utelivsmodellen og «[MAKS-håndboken](#)».
- Gi veiledning og opplæring til utesteder og arrangører for å sikre kompetanseheving innen ansvarlig alkoholhåndtering. Dette kan gjøres ved digitale eller stedlige kurs, informasjon ved personalmøter og ved gjennomføring av kontroller.
- Samarbeide tverrfaglig innad i kommunen om ansvarlig alkoholhåndtering. Samarbeidet skal bestå av kommunens avdelinger innen bevilling, kontroll og sosialfaglige/forebyggende områder. Disse skal også delta i MAKS samarbeidet.
- Kommunen, politiet og andre samarbeider om tiltak for et trygt uteliv
- Presentere årsrapport fra MAKS uteliv samarbeidet og Sarpsborg kommune sin egen årsrapport for utvalg for velferd og folkehelse og politirådet.
- Gjennomføre faste statusmøter mellom kommunen og politiet.
- Avholde formøter med arrangører av store festivaler/arrangementer.

- Av-og-til kampanjer og tiltak benyttes aktivt og i samarbeid med politiet, redningsselskapet, forebyggende tjenester, idrettsrådet og andre relevante aktører.
- Benytte alkoholpolitiske retningslinjer som et virkemiddel for å hindre overskjenking, skjenking av mindreårige, hindre rusrelatert vold, samt bidra til trygge rusfrie arenaer for barn og unge.
- Ved søknad om større arrangementer/festivaler, skal det gjøres en helhetlig vurdering med et forebyggende perspektiv. MAKS uteliv har utarbeidet en [egen veileder for større arrangementer](#) i nedre Glommaregion.

9. Retningslinjer for salg og skjenking av alkohol

Sarpsborg kommune skal føre en alkoholpolitikk som bygger opp under alkohollovens formål; å begrense i størst mulig utstrekning de samfunnsmessige og individuelle skadene som alkoholbruk kan innebære. Retningslinjene skal sees i et folkehelseperspektiv, men også et næringsperspektiv.

Salg og skjenking av alkoholholdig drikke krever bevilling (jfr. alkoholloven kap. 3, 4) Det gis bevilling:

- innenfor en definert bevillingsperiode
- for en bestemt del av året
- for en bestemt anledning (enkeltandledning)
- for et sluttet selskap (ambulerende bevilling)

Salgs- og skjenkebevillinger etter alkohollovens §1-6 første og annet ledd gis for perioder inntil fire år med opphør senest 30. september året etter at nytt kommunestyre tiltrer.

Retningslinjer for salg og skjenking av alkohol er et styringsverktøy for administrasjonen, politikere og næringslivet.

9.1 Bevillingstyper og vilkår

Det er et mål å ha en hensiktsmessig sammensetning av ulike typer virksomheter i ulike områder av byen. For å sikre en variert og seriøs serveringsnæring har kommunen mulighet til å knytte vilkår til en bevilling.

9.2 Bevillingshaver, styrer og stedfortreder

Bevillingshaver og styrer/stedfortreder er ansvarlig for at salg og skjenking foregår i overensstemmelse med alkoholloven og bestemmelser gitt med hjemmel i den.

Bevillingshaver og styrer/stedfortreder må sørge for at de som selger og skjenker alkoholholdig drikk, blir gjort kjent med gjeldende regelverk og ellers har den kunnskap som er påkrevd for ansvarlig alkoholhåndtering i virksomheten.

- Styrer og stedfortreder har ansvaret og kan ved avvik holdes ansvarlig for salg og/eller skjenking ved kontroll.
- Loven stiller ikke uttrykkelig krav om at styrer og stedfortreder skal være på salgs- og skjenkestedet til enhver tid, men det er krav om at de er ansatt og jobber der.
- Styrer og stedfortreder skal føre tilsyn med og ha ansvar for utøvelsen av bevillingen og skjenkingen.
- Dersom salgs- og skjenkestedet anser det som hensiktsmessig for å ivareta en seriøs trygg drift av virksomheten og sikre en ansvarlig alkoholhåndtering, kan det søkes om flere stedfortredere.
- Det skal til enhver tid være synlig hvem som har ansvar når styrer/stedfortreder ikke er til stede.
- Bevillingshaver, styrer og stedfortreder er ansvarlige for at ansatte ikke konsumerer alkohol eller bruker ulovlige rusmidler på jobb. Manglende etterlevelse kan medføre brudd på kravet om forsvarlig drift jf. Alkohollovens § 3-9 og 4-7.

9.3 Vandel og egnethetsvurderinger

En bevillingshaver og personer med vesentlig innflytelse over driften, skal ha plettfri vandel slik alkohol- og serveringsloven krever. Et av kommunens satsningsområder er å ha en seriøs utelivsnæring med høy kvalitet. Politiet, skatte- og avgiftsmyndigheten og sosialtjenesten er høringsinstanser ved behandling av søknad om fast skjenkebevilling.

9.4 Det gis ikke skjenkebevilling til følgende:

- Arrangementer som retter seg mot barn og unge
- Arrangementer der arrangørene eller en viss andel av gjestene tilhører organisert kriminalitet
- Gatekjøkken, kiosker, flyttbare serveringssteder og lignende

9.5 Særlig hensyn

Det skal tas særlig hensyn ved vurdering av skjenkebevilling for serveringssteder og arrangementer som:

- ligger i rene boligområder
- ligger i nærheten av skoler eller idrettsanlegg
- er plassert i eller tett ved alkoholfrie fritidstilbud
- er knyttet til idrettsarrangement og arrangement i forbindelse med idrettslige aktiviteter
- omfatter aktiviteter der det naturlig vil delta barn, ungdom og familier

Slike bevillingssøknader skal beskrive tiltak for skjerming av barn og unge, risiko for ordensforstyrrelser, støy og trafikale forhold.

9.6 18- års steder

Som 18-års steder regnes skjenkesteder som retter seg mot ungdommer i aldersgruppen 18 – 20 år, med 18-års aldersgrense

- Det skal utarbeides en risikoanalyse, i henhold til alkohollovens forskrift kapittel 8, som skal vedlegges søknaden og godkjennes av politi og kommune
- Det skal opprettes et forpliktende og tett samarbeid med politi og kommune
- Det skal foretas en vurdering av antall vakter av politiet
- Politiet skal kunne bidra med innspill og veiledning ved planlegging og utforming av 18-årssteder med tanke på sikkerheten.

9.7 Idrettsarenaer

Folkehelseperspektivet og hensynet til barn og unge skal veie tungt ved behandling og vurdering av søknad om skjenkebevilling på idrettsarenaer. Skjenkestedet skal være tydelig markert/avgrenset og ha et mattilbud. Det er ikke tillatt med skjenking eller konsumering av alkohol når idrettslige aktiviteter/kamper/treninger med mer foregår.

Dersom bevilling gis, stilles følgende krav:

- Det kan skjenkes frem til kampstart eller tilsvarende, og etter kampslutt
- Det kan skjenkes i pauser

9.8 Andre aktivitetsarenaer:

Det kan gis skjenkebevilling til aktivitetsarenaer som for eksempel bowlinghaller og lignende. For å ivareta hensynet til barn og unge skal det stilles følgende vilkår til skjenkebevillingen:

- Det gis kun skjenkebevilling av alkoholgruppe 1 og 2 (inntil 22 volumprosent alkohol)
- Områder i arenaen/hallen/bowlinghallen med skjenkebevilling skal ha 18-års aldersgrense og skal være fysisk avskilt fra områdene uten skjenking.
- Skal det skjenkes alkohol ved alle bowlingbanene, skal det være 18-års aldersgrense i hele lokalet. Dette kan gjøres ved at det settes aldersgrense fra et klokkeslett for hele arenaen/hallen.
- Det skal ikke foregå skjenking i områder der barn og unge er til stede.
- Vilkår for den enkelte aktivitetsarena/bowlinghall og skjenkeområder følger av bevillingsdokumentet.

9.9 Festivaler / større arrangementer

En søknad om festival eller et større arrangement vil berøre mange ulike virksomheter i kommunen. Avhengig av hvilken type arrangement, hvor arrangementet skal være, hva som er målgruppen, antall forventet besøkende og om det er søkt om skjenkebevilling, vil politi, miljørettet helsevern, kommuneområde teknisk og brannvesenet involveres.

Generelt for behandling av slike søknader gjelder følgende:

- Søknad om festivaler/større arrangementer skal sendes politi for godkjenning. Politiet skal også vurdere krav om godkjente ordensvakter og behov for polititjenestemenn på bakgrunn av konsept/risiko/antall gjester mv. (jfr. politiloven § 11).
- Søknad om skjenkebevilling skal sendes kommunen. Antatt behandlingstid for en slik søknad er 8 uker. Søknad sendt senere enn 8 uker før oppstart av arrangement kan ikke forventes å bli ferdigbehandlet i tide.

Vilkår for festivaler/ større arrangementer:

Festivaler og store arrangement med skjenkebevilling og mange mennesker krever ekstra fokus på ansvarlig alkoholhåndtering og alderskontroll. Det skal derfor stilles strenge krav og blant annet følgende vilkår:

- Det skal være 18 års aldersgrense på festivaler og større arrangement med skjenkebevilling for gruppe 1-2 (opptil 22 volumprosent alkohol).
- Det skal være 20 års aldersgrense på VIP-områder hvis det gis bevilling til gruppe 3 (opptil 60 volumprosent alkohol)
- Backstage er en del av skjenkeområdet
- Det tillates maksimalt kjøp av 5 alkoholenheter pr kjøpstilfelle og person
- Glassflasker er ikke tillatt på festivalområdet, men det er tillatt på/i VIP-områder med 20 års aldersgrense.
- Styrer og/eller stedfortreder i alkoholoven skal være til stede så lenge festivalen varer.

- Ansatte og frivillige som skal skjenke alkohol skal ha gjennomført og bestått e-læringskurset i ansvarlig vertskap.
- Tilstrekkelig vakthold, vurderes i samarbeid med politiet.
- Det må i forkant av arrangementet foreligge en risikoanalyse fra arrangør.
- Det skal gjennomføres et møte i forkant av festivalen/arrangementet med politi, brann og kommune med fokus på ansvarlig alkoholhåndtering.
- Dersom det har vært avvik etter alkoholloven skal det gjennomføres evalueringsmøte for å forebygge nye brudd neste gang.
- Det vises til politivedtektene for bestemmelser om musikk til kl. 23/kl.24

9.11 Uteservering

Skjenkebevilling til uteserveringer gis til et bestemt område. Antall kvadratmeter fremkommer av bevillingsdokumentet. Området skal være tydelig markert av kontrollhensyn og for at ansatte og publikum skal vite hvor skjenkeområdet er.

- Uteservering i tilknytning til et skjenkested får bevilling etter samme krav og for samme periode. Det kan settes individuelle begrensninger i skjenke-/åpningstid.
- Det vil normalt være tillatt å opprette egen utskjenking på uteserveringsområdet, da dette regnes som en del av skjenkebevillingen.
- Dersom kommunen på grunn av spesielle omstendigheter må ta arealet i bruk på kort varsel, vil leieavtalen bli hevet for det nødvendige tidsrommet.
- Det er et generelt vilkår at uteserveringen ikke skal være til hinder for alminnelig ferdsel.

9.12 Musikk, Spilletid og Støy

Støy er et miljøproblem som rammer svært mange mennesker. Støy bidrar til redusert velvære, mistriksel og påvirker folks helsetilstand. Utesteder må ikke ha dører og/eller vinduer åpne slik at sjenerende støy slipper ut. Støy reguleres blant annet i folkehelseloven, plan- og bygningsloven og forurensningsloven.

Det er ikke tillatt med musikk eller høy lyd på uteserveringer etter kl. 23 (politivedtektene til Sarpsborg). I dette ligger at det generelle støynivået skal oppleves som senket etter dette klokkeslettet. Musikk skal være for gjestene på stedet og ikke til sjenanse for andre eller bære preg av å være et «lokkemiddel» for å få gjester til stedet. Større arrangement og festivaler vil kunne få unntak fra disse reglene.

Kommunen kan pålegge støydempende tiltak, enten av bygningsmessig karakter eller teknisk utstyr til musikkanlegg eller lignende.

9.13 Alder og alkoholgrupper for steder med faste bevillinger

Kommunens krav til aldersgrenser skal vurderes ut ifra konsept/arrangement/risiko.

Aldersbegrensning vil følge av bevillingsdokumentet.

Vilkårene er:

- 18 års aldersgrense på steder med bevilling for gruppe 1 (inntil 4,7 volumprosent) og 2 (inntil 22 volumprosent).
- 20 års aldersgrense på steder med bevilling for gruppe 3 (inntil 60 volumprosent).

- Det kan i særlige tilfeller søkes om 18 års aldersgrense for steder med 20 års grense. Det er ikke tillatt å skjenke alkoholgruppe 3 under slike arrangementer, politiet skal konsulteres.

Bevilling kan gis til spisesteder uten aldersbegrensning inntil kl. 24.00.

- Det gjøres unntak for aldersgrensene når mindreårige er gjester sammen med foresatte på spisesteder og f.eks. familie-/kulturarrangement.
- Begrepet foresatte tolkes vidt, eksempelvis vil arbeidsgiver, trener, foreldre eller andre ansvarlig voksne kunne regnes som foresatte i denne sammenheng.

9.14 Vakt

Politiet og kommunen kan med hjemmel i politiloven og vilkårsadgangen i alkoholloven pålegge en virksomhet å ha ordensvakter. Dersom skjenkestedet selv velger å etablere en egen vaktordning, skal det være godkjent i henhold til lov om vaktvirksomhet.

9.15 Omsetning / bevillingsgebyr

Bevillingshaver har plikt til å oppgi sin omsetning til bevillingsmyndigheten.

Omsetningsoppgaven skal være undertegnet av revisor eller regnskapsfører og sendes kommunen innen satt frist. Bevillingsgebyret fastsettes i samsvar med departementets forskrifter om beregning og innbetaling. Kommunen følger makssatsene.

9.16 Ansvarlig vertskap / Ansvarlig vertskap e-læring

Det settes som vilkår at alle som jobber med skjenking i utelivsnæringen har gjennomført og bestått e-læringskurset i ansvarlig vertskap. Målet er å sikre en ansvarlig alkoholhåndtering og forebygge rusrelatert vold ved ikke å skjenke mindreårige og åpenbart påvirkede gjester.

Styrer og stedfortreder skal i tillegg ha gjennomført et dagskurs i ansvarlig vertskap som kommunen arrangerer. Dagskurset skal være gjennomført innen ett år etter at godkjenning er gitt.

9.17 Dialogmøte

Virksomhetene plikter å delta med en representant på dialogmøter som kommunen innkaller til.

10. Salgsbevilling for hjemlevering og hentepunkter

Butikker og nettbutikker som får innvilget salgsbevilling for hentepunkter og hjemlevering av alkohol må til enhver tid innrette seg etter de regler som følger av alkoholloven og retningslinjer vedtatt av Sarpsborg kommune. Bevillingshaver er ansvarlig for at alle ansatte som skal utlevere alkohol har fått grundig opplæring om lovverket, dette gjelder også hvis det blir benyttet uavhengige speditører i forbindelse med utlevering. Styrer og stedfortreder skal ha gjennomført og bestått kunnskapsprøven i alkoholloven (alkoholloven § 1-7 c).

Kommunen kan innhente statistikker for hjemlevering og utlevering ved hentepunkter ved behov.

10.1 Alderskontroll og legitimasjonsplikt

Salg og utlevering av alkoholige varer (0,7 - 22% alkohol) skal bare skje til personer over 18 år. Det forventes at nettbutikkene etablerer gode rutiner for alderskontroll.

- Legitimasjon må fremvises ved utlevering.
- Hvis legitimasjon ikke kan fremvises eller hvis den ansatte er i tvil om gyldigheten av legitimasjonen, skal alkoholholdige varer ikke utleveres.
- De bestilte varene skal kun leveres til mottakeren som har bestilt varene.
- Alle alderskontroller og eventuelle avvisninger skal registreres og utleveres kommunen ved forespørsel.
- Det er **ikke tillatt** å sette igjen kundeordre med alkoholholdige varer, uten at mottaker er fysisk til stede ved overleveringen.

10.2 Salg og utlevering til person som er rusmiddelpåvirket

- Det er forbudt å utlevere alkohol til person som er rusmiddelpåvirket (alkoholloven § 8-11).
- Den som foretar utleveringen, må foreta en vurdering av om personen det skal utleveres til oppfyller dette kravet.
- Vurderingen må foretas både ved hjemlevering og ved hentepunkt.

10.3 Salgs- og utleveringstid

Salg av alkoholholdige varer i Sarpsborg kommune følger maksimaltid i alkoholloven § 3-7 (bystyrevedtak 24.05.2017).

- Nettbutikken må opplyse om salgs- og utleveringstider ved bestilling.
- Det er tillatt å bestille alkohol i nettbutikken utenom salgstidene.
- Utleveringen av alkohol må finne sted innenfor salgstidene til Sarpsborg kommune.

10.4 Salgskontroll

Kommunen er ansvarlig for kontroll med salgsbevillinger som gis. Kontrollselskap som kommunen har avtale med utfører selve kontrollen for Sarpsborg kommune.

- Kontrollselskapet kan møte opp ved hentepunktene for å foreta kontroll med at utleveringen skjer i overensstemmelse med loven og bevillingen som er gitt.
- Kontrollselskapet kan gjennomføre kontroll ved hovedkontoret før utkjøring.
- Kontrollselskapet kan være med på hjemlevering av alkoholholdige varer.
- Kommunen kan be om adresse og tidspunkt for utlevering av alkoholholdige varer i Sarpsborg for å observere ved utlevering. Forbruker må krysse av ved bestilling av alkoholholdige varer i nettbutikk om at «kommunen kan få utlevert din adresse, tidspunkt for utlevering og møte opp for kontroll» (grunnet personvernloven).

10.5 Hentepunkter for utlevering

- Hentepunkter for utlevering av alkohol skal godkjennes av kommunedirektøren.
- Godkjenning av hentepunkter skal vurderes etter samme retningslinjer som gjelder for salgs- og skjenkebevillinger.
- Hentepunkt på/ved bensinstasjon er ikke tillatt.

11. Kontroll

Kommunen er ansvarlig for å kontrollere at utøvelsen av salgs- og skjenkebevillingene er i tråd med alkohollovgivningen og kravene i bevillingen (jfr. Alkoholloven §1-9 og forskriften kap 9). Kommunen benytter seg av innleid kontrollselskap.

Kommunens kontrakt med kontrollskapet skal inneholde instruks for hvordan kontrollen med salgs- og skjenkebevillinger utøves i kommunen. Det skal også utarbeides retningslinjer for rapporteringen. Kontrollen skal bl.a. utføres med henblikk på de vilkår som er fastsatt i bevillingen. Kommunen skal målrette sine kontroller gjennom å planlegge og utføre salgs- og skjenkekontroller på tider og steder hvor faren for brudd er størst.

11.1 Samordnet kontroll

Samordnede kontroller planlegges i felleskap på tverretatlige møter og gjennomføres årlig. Samarbeidspartnere er kommunale og statlige myndigheter med kontroll og tilsynsoppgaver av skjenke- og serveringssteder; bevillingsmyndigheten, politiet, tollvesen, kemner, arbeidstilsyn, mattilsyn, byggesaksavdeling, branntilsyn, Skatt Øst og NAV Kontroll. På møtene avtales det også felles kontroller på tvers av kommunegrensene. I tillegg vurderes om det er behov for spesiell «sesong-innsats» knyttet til julebord, russetid, festivaler og lignende.

11.2 Internkontroll - alkohol

Alle salgs- og skjenkesteder må ha et system og rutiner for å sikre at alkoholregelverket overholdes. Det vises til guide til god internkontroll fra Helsedirektoratet.

[IK- alkohol guiden](#) er et verktøy for å etablere gode interne rutiner for å forebygge brudd på alkoholloven og regelverket. Kommunen kan avtale med bevillingshaver gjennomgang og kontroll av internkontrollen som en del av veiledningsplikten.

11.3 Tre – partssamtaler

I en tre-partssamtale møter bevillingshaver, kommunal saksbehandler, politiet og eventuelt representant fra annen myndighet/etat. Ved bekymringsmeldinger fra politi og andre etater/myndigheter og ved avdekkede brudd på alkoholloven og regelverk vil kommunen invitere bevillingshaver til en tre-parts samtale. Målet med samtalen er å se på årsaken til at brudd skjer/har skjedd, og gjennom veiledning bidra til å forebygge.

11.4 Reaksjoner ved overtredelse:

Alkoholforskriftens kapittel 10 fastsetter regler om prikktildeling ved brudd på alkohollovgivningen. Kommunen er etter lov og forskrift forpliktet til å tildele salgs- og skjenkesteder et bestemt antall prikker ved regelbrudd, jfr. alkoholforskriftens § 10-3. Prikkbelastningen danner grunnlag for inndragning av bevilling. Dersom en bevillingshaver i løpet av en periode på to år er tildelt til sammen 12 prikker skal bevillingen inndras for et tidsrom på en uke jfr. alkoholforskriftens § 10-2.

12. Åpningstider for serverings- og skjenkesteder i Sarpsborg

12.1 Forskrift om åpningstider for serverings- og skjenkesteder

Forskriften om åpningstider for serverings- og skjenkesteder i Sarpsborg er fastsatt i egen forskrift vedtatt av Sarpsborg Bystyre 16.06.2026:

§ 1 Skjenketider

1. Dag før og natt til lørdag, søndag, hellig og høytidsdag kan det skjenkes kl 08.00-02.30. Øvrige dager kan det skjenkes kl 08.00-01.30.
2. På uteservering kan det serveres/ skjenkes i samme tidsrom som inne, dersom ikke annet er fastsatt i vedtak. Senest en halv time etter skjenketidens utløp skal uteserveringsområdene være stengt og ryddet.

Konsum av utsjekket alkoholholdig drikk må opphøre senest 30 minutter etter skjenketidens utløp, jf alkoholloven §4-4 (6).

§ 2 Stengetid:

Serveringssteder med og uten skjenkebevilling skal stenge en halv time etter skjenketidens utløp. Gjestene må da forlate stedet.

§ 3 Skjenking av brennevin er forbudt før kl 13.00, jf alkoholloven § 4-4 (4).

§ 4 Bensinstasjoner er unntatt fra åpningsbestemmelsene i § 1 og § 2.

§ 5 Bystyret kan i spesielle tilfeller fatte vedtak om innskrenket eller utvidet serverings- og/eller skjenketid

§6 Denne forskriften trer i kraft når den er kunngjort. Gjeldene forskrift av 19.05.2011 oppheves fra sammen dato.

13. Vedlegg og referanseliste:

- [Forskrift om åpningstider for serverings- og skjenkesteder i Sarpsborg](#)

Referanseliste:

AV og til: www.avogtil.no

[Alkohol og helse](#) | [Alkoholbruken vår koster oss dyrt](#) | [Av-og-til \(avogtil.no\)](#)

Helsedirektoratet: [Ansvarlig alkoholhåndtering - Helsedirektoratet](#)

KORUS: [Velkommen til KORUS øst](#) | [KORUS](#)

Maks uteliv: <https://www.sarpsborg.com/byen-og-kommunen/alkohol-og-servering/>

Regjeringen.no - Meld. St. 15 (2022-2023) – Folkehelsemeldinga [Meld. St. 15 \(2022–2023\) - regjeringen.no](#)

Ungdata: [Hjemmeside - Ungdata](#)